కనుకలి

ఆమనస ప్రొద్దులు. మునసబుగారి పశువుల సావడిలో, కరణంగారి గంగిగోవు నొప్పులు పడుతూంది. అక్కడ, ఊరూ నాడు ఏకమైంది.

—అసలు కరణంగారి వెల్లావు కడుపూతూన్నదని, ఆ నోటా ఆ నోటా పొక్కగానే, ఎవరికి వారు ముక్కుమీద వేలేసుకున్నారు. — 'ఎంత చోద్యమమ్మా!' అనుకున్నారు. పొరుగూరినుంచి పనివేళా భత్యఖర్చులు పుచ్చుకువచ్చిన సహదేవుడు అటు పట్టిచూసి ఇటు పట్టిచూసి, పొత్తికడుపు మీద వేలు తాషా వాయించిచూసి, జాపకాక ఝాముకు, మొత్తంమీద తేల్చి చెప్పాడు—కడుపైనా కావచ్చును అని. వినీ వినడంతోనే కరణంగారు నిలుచున్న పాళాన ఎగిరి గంతేసి గుళ్లో రుద్రాభిషేకం చేయించాడు!

ఆ సంబరానికి కారణం ఉంది! కరణంగారి యిల్లాలు కాపురానికి వచ్చి యిప్పటికి మూడుపదులు దాటింది! యిక వడసారం ఏడాదికో ఏణ్నర్థానికో, మొగవాడు మూడు రోజుల పట్టపగలూ చేయి కాల్చుకోవలసిన అగత్యం కూడా తీరిపోతుంది. కాగా పోగా, ముచ్చు-ముప్పై ఏళ్ళలోనూ, శాపం పెట్టినట్టు ఏ నెల కా నెల ఆ మూణ్నాళ్లూ పంచలో చెంగు పరుచుకుని అఘోరించడమే కాని, నాలుగు రోజులు అటోయిటో అయిన పాపానన్నా పోలేదు. నోచిన నోము లన్నీ ఏ గంగలో కలిసినవో?

పోతే, ఆ యిల్లాలి అనువాయితే, యింటి కట్టేసుకున్న తువ్వాయికీ వచ్చినట్టుంది. దాని యీడువన్నీ యీ పాటికి మనవల్ని ఎత్తినాయి. అది మటుకూ నిమ్మకు నీరెత్తినట్టు ఎన్నడూ హడలందే! దానికి అసలా సలసలే ఉన్నట్టులేదు.

ఉన్నట్టుండి ఈ విడ్డూరం పుట్టుకొచ్చింది—

ముదురు నొప్పులు వస్తున్నాయి. మూగజీవం తీయలేని తీత తీస్తూంది. కళ్ళు తేలవేస్తూంది. కరణంగారు వెయ్యి దేముళ్ళకు మొక్కుకుంటున్నాడు. కాలుకాలిన పిల్లికిమల్లే కలయ తిరుగుతున్నాడు. అంభా అన్నప్పుడల్లా అంతమనిషీ గుడ్లనీరు కుక్కుకుంటున్నాడు—

మొక్కిన మొక్కుల ఫలాన-మెట్టుకు గండం గడచింది. పురుడూ పుణ్యాం అన్నీ సక్రమంగా జరిగించాడు కరణంగారు. కోడెకు కరణంగారి నాన్నగారి పేరు-నరసయ్య-పెట్టుకున్నాడు. ఊరంతా, యింటింటికీ పటికిబెల్లం బాదం

పప్పులూ పంచిపెట్టారు—నెలపురుడు వెళ్ళగానే నరసయ్య పేర కరణంగారు, ఓ నన్నూరు రూపాయలకు జాతీయ పొదుపు పత్రాలు కొన్నాడు. మెళ్ళోకి ఆంజనేయులు బిళ్ళా పులిగోరూ చేయించాడు. లేగడు అల్లారు ముద్దుగా దిన దిన ప్రవర్థమాను డౌతున్నాడు.

ఏడాది వెళ్ళిందనగానే, ఓ నాడు, అల్లవారి ఆడబడుచు సిగ చుట్టుకుని, నలుగురూ నడిచేదారిని పోక, డొంకదాటి కందిచేనుకు దరిదాపుల్లో కలయ దిరుగుతూంటే గాలివాటుకు చెంగుచెదరి, ఆ పాటున చెంగు చెంగానికి నరసయ్య బెదిరి, చెంగున మీదికి వచ్చిపడి, వచ్చీరానీ కొమ్ములతో కోరాడు. ఆ చిన్నది పై ప్రాణాలు పైన పట్టుకుని నోటమాట లేక పలుకులేక-ఎల్లా వచ్చిపడ్డదో ఊళ్ళోకి. నలుగురూ పోగై నారు. ఎవడ్రా వాడు!- అని బొబ్బ లెట్టుకుంటూ కర్రలందు కున్నారు. పిల్లది, ఆసరికి తెప్పరిల్లి,-నరసయ్య! అంది. ఆ మాటకు నవ్వేవాళ్ళు నవ్వారు. ఎత్తి పొడిచేవాళ్ళు ఎత్తి పొడిచారు.

పిల్లదాని తండ్రి కరణంగారి దగ్గిర ఆగిచేశాడు. కరణంగారు, వినీ విననట్లుగా 'పోనిద్దూ బావా! ఏదో కుర్రతనం!' అని అప్పటికి సర్దిచెప్పి ఆ పెద్దమనిషిని అటు వెళ్ళనిచ్చి నరసయ్యను పట్టుకు ఆ చెంపా యీ చెంపా మెత్తగా వాయించి!—'ఎక్కడికి పోతాయి, దిక్కుమాలిన పోలికలు!' అని విసుక్కుని—'పుటక మారినా బుద్ధులు మారలేదు!' అని తండ్రిమీద కసురుకుని 'అది మనకు లాయక్ కాదురా

నాయనా! నలుగురిలో ఔననిపించుకోవాలి ! పెళ్ళీ పేరంటం కావలసిన వాడవు ఇప్పటినుంచే ఇలా పరవళ్ళు త్రొక్కితే ఎవరిస్తారురా నీకు పిల్లను!-' అని నయానా భయానా చెప్పి చూశాడు. కాని, పూజారి అప్పయ్య అన్నట్టు-ఆ, గడ్డితినే-బుద్ధి ఎక్కడకు పోతుంది.ఏ రోజుకు ఆ రోజు ఏదో ఓ కుమ్మరాం యింటిమీాద వచ్చి పడుతూనే ఉంది !.

ఇవాళమటుకు - ఇవాళ ఉదయం అవధాన్లగారి మడి ధోవతికాస్తా చెరిసగానికి మేసేశాడు. నిన్నమటుకూ నిన్న, వెంకమ్మత్త సవితికూతురు ఎంతో ప్రాణపదంగా, నరుడి కంట ఈసరికి పడకుండా, ఎక్కడో ఏడంతస్థుల్లో దాచుకున్న విగ్గు, వంటయింటి గుమ్మంముందు ఎండలో బెడితే, ఎట్టా పసికట్టాడో, అమాంతం మొండిగోడ దూకివచ్చి నోట కరుచుకుని ఆ ముద్దరాలు, మొర్రో దాంతో నీకేం పనిరా ! అని ఎంత మొత్తుకుంటున్నా, చెవిని బట్టకుండా పారిపోయినాడు. ఇవన్నీ, బ్రతికి బాగుపడే వాడి లక్షణాలేనా !- వీడికి వెరచి, వీడి హాములికి వెరచి, పచ్చని యిల్లాలెవ్వతే నడి వీధిలోకి రా భయమైతే !-

కరణంగారి ప్రాణం మటుకూ విసిగిపోదూ - ఎద్దులాగా ఉండె- కొట్టే ఈడా తిట్టే ఈడా ? అక్కసు కొద్దీ ఆ తల్లిని బట్టుకు చడామడా దులిపేశాడు !- 'ఏ తలకు మాసిన దున్నపోతుకు కన్నావే వీడిని !' అని దుయ్యబట్టు కున్నాడు. ఆ దెబ్బతో పాపం ఆ యిల్లాలు రెండు రోజులు మేత నోటి దగ్గరకు రానిస్తే ఒట్టు !-

—'పోనీ, చెడ్డవాడు ఎలాగూ చెడ్డాడుకదా - అచ్చోసి వదిలెయరాదా !- పుణ్యమూ పురుషార్థమూ ఉంటుంది!-' అని, ఎన్నడూ కలిపించుకోని మునసబు మాట వరుసకు సలహాయిచ్చాడు. కాని కరణంగారికి అంతపనికి చేతులు రాలా !

ఎంత చెడ్డా, కన్నకడుపు కాకపోయినా, ఎత్తుకు చంక నేసుకోకపోయినా - పెంచిన మమకారం మాయెను! ఇహ ఇలా కాదనుకుని, మంచి రోజుచూసి, కమ్మరాడికీ బత్తుడికీ పురమాయించి, పొట్టింగా ఒక్కడు ఎక్కేందుకు సరిపడ్డ బండీ చేయించాడు. నరసయ్యను కాడిక్రిందికి లాగి, తాను ఎక్కి కూర్చుని కమిచీతో ఇట్టేఅన్నాడు. ఇహ చూసుకోండి, నరసయ్యకు నేలకు కాళ్ళానలా!- ఆగ మేగాలమీద, బండీ-బండీతో ఏటి గట్టుకు ఎగబడ్డాడు - మొదటి గతుక్కే కరణం గారు ఎగిరిపోయి, మూడు పిల్లి మంతరాలువేసి, ముక్కు మన్నూ గాకుండా, పదిబారల దూరంలోఉన్న రక్కిసపొద లోకి దొర్లుకుంటూ పోయి గుచ్చుకు పోయినాడు.

ఆ దెబ్బతో కరణంగారికి తల తిరిగి నోట్లోకి వచ్చింది- ఆ పడిన పాటుకు, మళ్ళీ ప్రజల్లో పడలా ?-

అంతటితో, నరసయ్యగుక్క తిప్పుకుని,- అటునుంచి అటే కాలికి బుద్ధిచెప్పాడు.

పోయి పోయి, నరసయ్య, మేసినప్పుడు మేస్తి, తూలి నప్పుడు తూలి, డొక్కలరిగేట్టు అదే దాడున,-ఓ దారీ తెన్నూ, అనకుండా,-చేలుదాటి చేమలుదాటి,-వాగులు

దాటి,-వనాలుదాటి-మన్యంలోపడి, ఏదో మారుమూల కాలూని,-అక్కడక్కడే - బితుకు - బితుకుమంటూ తిరిగాడు తూండగా-

ఓ నాడు- ఓ పొద్దువేళ, అల్లంతదూరాన-ఏదో అలికిడైంది. ఏదో జీవం కదిలింది. అమ్మో అని కూత వినపడ్డది. చెంగలి నోటపట్టిన నరసయ్య, చెంగున రంకె, అంతదూకూ దూకాడు. ఆ కడ, ఓ ఆడకూతురు రెల్లు పోచల్లే వణకిపోతూ,-గాలిమీద పైరాకు మల్లే గడగడలాడుతూ, పొద్దు తిరుగుడు పువ్వల్లే మారుమొగం వేసుకుంది. ఎదరగా, ఎవడో కసాయి, చెయ్యోడిసి పట్టాడు-రెట్ట గట్టిగా అంకించుకున్నాడు. పిన్నది మెడ వారగేసుంది-నరసయ్య, దూకిన దూకులోనే దాపలి సూదికొమ్ము నడుముకు దిగేశాడు ఒక్క-ఊపున, ఆ జీవాన్ని ఏడకో చిమ్మేశాడు.

అంభా! అన్నాడు నరసయ్య!

అన్నా !- బసవన్నా !- అన్నది- పిన్నది. మెడకు చేతులేసింది. మూపుమీద తల ఆన్చి, ఏడుపు గుక్కపట్టు కుంటూ గంగడోలు నిమిరింది.

చిన్నది, ముందు అడుగేసింది - నరసయ్య తోక రిక్కించి, ఎటు అలికిడైనా, ఉలికిపడుతూ, వెన్ను కాపుగా, అడుగులో అడుగు వేశాడు.

పుంతలో పోగా పోగా, తాటితోపు- తోపుదాటగా,- కాలువగట్టు- గట్టువారనే మినుకు మినుకుమంటూ గుడ్డి వెలుగు - వెలుగు వెనకాల ఓ చుట్టు గుడిసె.

గుడిసె ముంగలే- కంటికి చేయి అడ్డం పెట్టుకుని, అటూ ఇటూ పరకాయిస్తున్న- ఓ మునసబులాటి ముసలాయన— చిన్నదాని రాకచూసి అల్లంత దూరానికే - అమ్మో! అని కేక వేశాడు. చిన్నది- ఎగురుకుంటూ పోయి, తాతా అని బావురుమంది. విని - విని, ఆ ముసలాయన, నరసయ్య చేరువకు వచ్చి- గడ్డం పట్టుకుని, - నుదురు మయాన ముద్దెట్టుకున్నాడు.

కట్టెయ్యకుండా, గడ్డిమేటి తెచ్చి ముందరేశారు. కడుపునిండా కుడితిపట్టారు. నరసయ్య ఆరేయి అక్కడే కుని కాడు.

తెల తెల్లవారింది. సూరీడు కంట పొడిచాడు. నరసయ్య కన్ను విప్పాడు. విప్పిన కంటికి వెలుగొచ్చింది — కట్టైదర - కట్టు కొయ్యను - లేగ, బిత్తరి చూపు చూసింది.

నరసయ్య - ఉలికిపడి లేచాడు. అడుగు వెంట అడుగు అటు కేసి వేశాడు. ఉన్నట్టుండి- లేగ ఒళ్ళు ఝుల్లుమన్నది. ఎగిరి గంతేసి కట్టుతాడు తెంచుకుని,- గంతుమీద గంతులో కనుచూపు మేరకుపోయి - ఆగి ఓరగా ఇటు చూసింది. నరసయ్య పరుగు అందుకున్నాడు.

ఆ పరుగు పరుగు ఎండ వెలుగు నకనకలాడుతూండగా, ఓ కోనలో,- ఓ మాని నీడను ఆగింది. ఆగినంత పట్టున, - పచ్చిక,- అడుగుల మేరకు దించుకు పోయింది.

సంజవేళకు, ఆడమనసూ, ఇంటి మొగమైంది. కాని, —నరసయ్య - అడుగు అటు పడనీయలా!

ఆ జంట – నరుడికంట పడనంత దూరానికి పోయింది.

ఎన్నాళ్లకో,– ఓ నాడు, తెలవారు తూండనగా, – మింట వెలుగు మసికారకముందు– తొలికోడి కూత–మారు కూత మధ్యాన–నరసయ్యకు–కొడుకు పుట్టాడు.

పుట్టినబిడ్డను చూడగానే–నరసయ్యకు తన పుట్టుక జ్ఞాపకం వచ్చింది. తండ్రిపడిన సంబరం గుర్తుకొచ్చింది–పడిన ముచ్చట యాదకొచ్చింది. తండ్రి కళ్ళల్లో ఆడాడు. పురిటి గుడ్డుకు అడుగు నిలవగానే–తల్లినీ బిడ్డనూ వెంటేసుకుని, నరసయ్య– నేలకు అడుగానచ్చకుండా–ఒక్కటే వడిలో,–తన ఊరొచ్చాడు.

పొలిమేరల్లో పొద్దుగుంకింది. కోనేల పక్కను కోనేట్లో తానమాడి,–గుడి ముందర శిరసులువంచి,–తల్లినీ బిడ్డనూ అక్కడే నిలిపి– తానుగా తానొక్కడూ, తల్లిని వెదుక్కుంటూ పోయినాడు–నరసయ్య.

ఉండేచోట తల్లి లేదు–కట్టుకొయ్య ఆనవాలన్నా లేదు– అటు తిరిగి,–యింటి మొగ కొచ్చాడు–గుమ్మానికి తలుపు లేదు పైన–అల్లంత మేరా–కప్పు లేదు–

నరసయ్య లోపలికి–అడుగేశాడు. తండ్రి పండుకునే మంచం–బూజూ బుంగితో గోడకు ఎత్తిఉంది. తలవారంతా చెదలు–ఝల్లంతా,–జిల్లేళ్ళు – ఉమ్మెత్తలు–! నరసయ్య తల గోడకేసి కొట్టుకొన్నాడు.

అక్కడనుంచి–మునసబుగారి యింటికి వచ్చాడు. అరుగుమీద గురక వినబడుతూంది. అది మునసబునాయుడే.

చిన్ననాటి చనువుకొద్దీ, కొమ్మతో గీరి పలుకరించాలని, —తల ముందుకు వంచాడు,- కింద చెప్పులు జోడుంది.--- చూసిన కన్ను అల్లాగే గడ్డ కట్టుకు పోయింది—ఆ చర్మం-తన తల్లిది-!

గొంతు మారుమోగకుండా-నరసయ్య పంటిమీద పన్ను నొక్కి- నుదుటితో తల్లి నద్దుకున్నాడు - అల్లంత దూరం చీమనడక నడచుకుంటూ పోయి-దిక్కులు మార్మోగేట్టు-అంభా!-అని అరిచాడు!-

అరుపుకు-రెండు అరుపులు మారుమ్రోగినాయి. నరసయ్య-ఆ గొంతు వారకేదుమికాడు. అదే-పొలిమేర-అక్కడే తన వాళ్లుండాలి-ఏరీ!-

మళ్లీ అరుపులు మ్రోగాయి!-నరసయ్య-అటు ఉరికాడు!-తల్లీ బిడ్డా-మెడలున్నాయి - జీవాల్లేవు-కూర్చినచిరుతలు - కోరలు చూపినాయి-

ముందురుకు నరసయ్యది-మూడూకలిసి ఒక్క-ముద్దగా గోరాడినాయి - ఏ ముద్ద కాముద్ద - జేగురు ముద్దయి - విడిపోయింది.

రెండు-కొమ్ములు-కొన ఊపిరిగా-ఆ జేగురులోంచి అల్లంత లేచినాయి-అంభా! అన్నాయి-నేలకంటినాయి-!